

De installatiebranche is een innovatiebranche

Niets is zo veranderlijk als de mens. We hebben de natuurlijke behoefte om vooruit te komen, het onbekende te ontdekken en onszelf te vernieuwen. Innovatie is een voorwaarde om te kunnen overleven. Dat geldt niet alleen voor mensen, maar ook voor bedrijven en bedrijfstakken. Wie innovatief is, kan de toekomst met vertrouwen tegemoet zien. Als we dat in aanmerking nemen, is er waarschijnlijk in Nederland geen bedrijfstak te vinden met nóg betere vooruitzichten dan de installatiebranche.

D. (Dick) Reijman, persvoorlichter Uneto-VNI

INNOVATIEBRONNEN

Innovatie is altijd het resultaat van diverse inspiratiebronnen, of in dit geval: innovatiebronnen. Stuwende krachten die onontkoombaar leiden tot vernieuwingen. Soms omdat het moet, bijvoorbeeld omdat er gevaar dreigt. Soms omdat het kan, bijvoorbeeld omdat door een nieuwe techniek onbekende wegen zichtbaar en begaanbaar worden. De komende jaren hebben we te maken met uiteenlopende stuwende krachten die stuk voor stuk ingrijpende vernieuwingen in de hand zullen werken. Daarbij is het opvallend dat installatietechniek in vrijwel alle gevallen de sleutel in handen heeft om zowel de urgente als latente problemen op te lossen. Geen wonder dat de andere schakels binnen de bedrijfskolom, maar ook overheid, opdrachtgevers en eindgebruikers, steeds meer overtuigd raken van de innovatieve kracht van zowel grote als kleinere installatiebedrijven.

De innovaties waarmee we de komende jaren zullen kennismaken, komen voort uit de volgende innovatiebronnen:

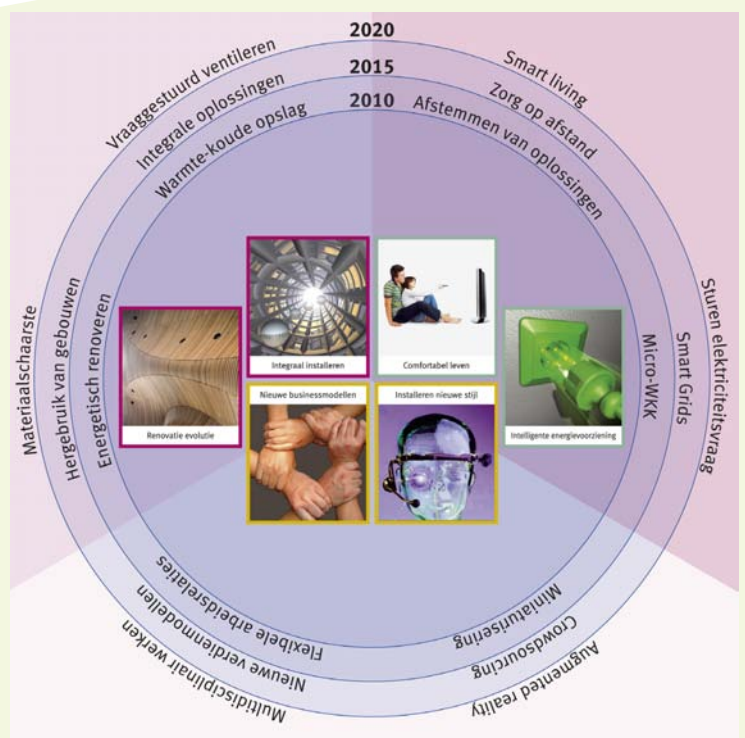
-De economie

De economische crisis, waar we (nog) in zitten, heeft gevolgen voor de innovatieve kracht van het bedrijfsleven. In eerste instantie lijken

die gevolgen negatief, omdat er minder geld is voor investeringen en ook de consument de hand op de knip houdt. Maar tegelijker-

tijd voelen bedrijven zich genoodzaakt om te zoeken naar oplossingen voor de huidige malaise en dat kan juist aanleiding geven voor

Toekomstige trends in radar 2020

goede en vernieuwende ideeën. De bouwsector zal naar verwachting nog wel een paar jaar nodig hebben om weer helemaal te herstellen van de recessie. Die periode kan een ideale aanloop zijn voor bouwondernemingen om samen met de installatiebranche andere, intelligente methoden te ontwikkelen, waardoor de hele bouwketen straks sterker én slimmer overeind krabbelt.

-Klimaat, milieu en energie

De overheid heeft op nationaal en internationaal niveau nog geen indrukwekkende staat van dienst als het gaat om de aanpak van de milieuproblematiek. De meeste mensen zijn het erover eens dat het veranderende klimaat een serieuze bedreiging is voor onze manier van leven. Toch mislukt tot nu toe iedere klimaatconferentie, ondanks alle goede bedoelingen. Het bedrijfsleven neemt de klimaatuitdaging ondertussen wél serieus en ontwikkelt in hoog tempo duurzame technologieën die de uitstoot van CO₂ en het gebruik van fossiele grondstoffen sterk terugdringen.

-Internet

De ontwikkeling van het internet is op zichzelf waarschijnlijk de belangrijkste innovatie van de afgelopen twintig jaar geweest. Maar het feit dat alles en iedereen inmiddels digitaal met elkaar verbonden is, heeft een kettingreactie van nieuwe innovaties teweeggebracht. Met name waar verbindingen tot stand komen tussen de digitale wereld en de fysieke wereld, zijn de mogelijkheden enorm.

-Vergrijzing

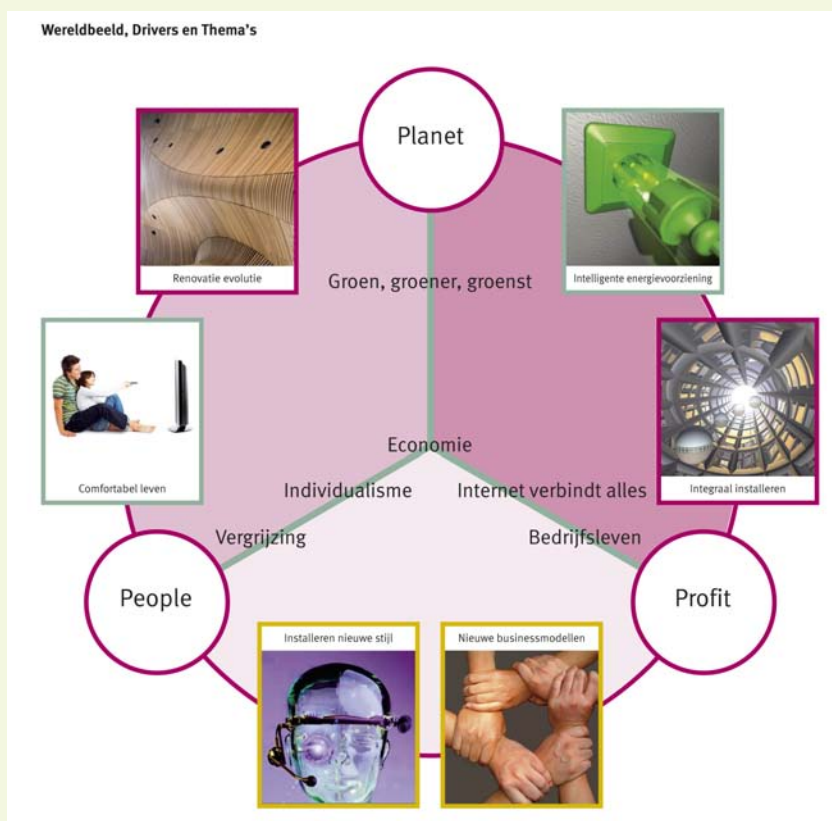
We worden steeds ouder en blijven steeds langer fit en gezond. Moderne ouderen stellen hoge eisen aan wooncomfort, zorg, recreatie en veiligheid. Bewust of onbewust werpen ze daarbij een vragende blik naar het innovatieve vermogen van de installatiebranche.

-Individualisering

Steeds meer eigentijdse consumenten identificeren zich in Nederland niet langer met één of meer groepen of verbanden in de samenleving. Ze richten hun leven naar eigen inzicht in en stellen specifieke eisen op het gebied van (woon)comfort, dienstverlening en vooral communicatie. De gemeenschappen van vroeger hebben in veel gevallen plaatsgemaakt voor virtuele gemeenschappen.

-Bedrijven

Het bedrijfsleven zelf is misschien wel de belangrijkste stuwende kracht voor innovatie. Ondernemingen hebben van nature de drang om zich te onderscheiden van de concurrentie en zich zo een betere positie op de markt te

Naar verwachting zullen we onze innovatiedrang vooral uitleven binnen de aandachtsgebieden 'people, planet en profit'

verschaffen. Dé manier om dat te doen is door in te spelen op de wensen van klanten en ze nóg beter van dienst te zijn.

■ DRIE RICHTINGEN

Innovatie werkt nooit één bepaalde kant op. Ook de komende tien jaar zullen we zien dat we ons gaan vernieuwen in diverse richtingen. Naar verwachting zullen we onze innovatiedrang vooral uitleven binnen de aandachtsgebieden 'people, planet en profit'; vrij vertaald: mens, milieu en markt.

- de mensen zullen in onze welvarende samenleving een blijvende en groeiende behoefte aan comfort hebben;
- om het vege lijf te redden, zullen we een gezond milieu en een leefbaar klimaat moeten waarborgen. In de praktijk zal dat met name neerkomen op het terugdringen van de CO₂-uitstoot;
- de markt wordt niet langer bediend door een groot aantal zelfstandig opererende bedrijven. Bedrijven zijn formeel of informeel met elkaar verbonden en maken meer en meer gebruik van dezelfde kennis en infrastructuur.

■ OVERTIEN JAAR

Integraal installeren

Zowel de woningbouw als de utiliteitsbouw krijgen de komende jaren steeds meer te maken met het fenomeen integraal installeren. Daarbij strekken de installatieactiviteiten zich uit over verscheidene fases en disciplines. Met integraal installeren behoren aparte voorzieningen voor warmte, water en energie tot het verleden. Door de oplossingen te integreren en met behulp van ICT aan elkaar te koppelen, ontstaat een gebouw dat in alle opzichten duurzaam is. Verschillende aspecten van het integraal installeren zijn nu al volop aanwezig in het serviceaanbod van de installateur: warmtepompen, warmte- en koudeopslag en zonnepanelen en -collectoren. De installateur heeft een enorme voorsprong als het gaat om de kennis op dat terrein. Bovendien zal de techniek van die systemen zich de komende jaren alleen maar verder ontwikkelen, zodat de bijdrage van het installatiebedrijf aan de duurzaamheid van gebouwen sterk kan groeien. Als gevolg van het integraal installeren ontwikkelt installatiewerk zich tot een bredere discipline. Die ontwikkeling lijkt in eerste instantie vooral

in het voordeel van de grote ondernemingen in de branche, maar ook de kleinere installatiebedrijven zullen er zeker op inspelen. Door flexibele en veelzijdige netwerken te vormen, kunnen gespecialiseerde installatiebedrijven hun krachten bundelen en opdrachten aantrekken waarvoor ze voorheen niet in beeld kwamen.

Renoveren

Het belang van installatiewerk in nieuwbouwprojecten zal de komende jaren toenemen, maar de branche zal zich zeker niet willen beperken tot de nieuwbouwmkt. Veranderende consumenten en ondernemingen stellen ook andere en hogere eisen aan de bestaande woning- en gebouwenvoorraad. Met name de behoefte aan veilig en energiezuinig wonen zal steeds groter worden. Installatiebedrijven zijn nu al hard op weg om technieken toe te passen die over tien jaar gemeengoed zullen zijn. Zo kunnen tal van sensoren de veiligheid in en om de woning vergroten, bijvoorbeeld door de luchtkwaliteit te controleren en eventuele ongewenste bezoekers te registreren. Energiebesparende installaties gaan bestaande woningen en kantoren aanzienlijk duurzamer maken. Het installeren en instellen van een warmtepomp is nu nog een incidenteel en gespecialiseerd karwei, maar wordt binnen enkele jaren voor veel installateurs dagelijks werk.

Smart grids

De meeste energie is nu nog afkomstig van grote centrales, maar dat gaat veranderen. De komende jaren komt het accent te liggen op decentrale energievoorziening: vrijwel iedereen heeft straks zijn eigen kleine energiecentrale in de vorm van zonnepanelen, een hre-ketel, een kleine windmolen of een warmtepomp. Om de aanvoer en afname van energie goed op elkaar af te stemmen, zijn intelligente netwerken nodig. Deze Smart Grids zorgen er bijvoorbeeld voor, dat woonwijken overdag, wanneer ze meer energie opwekken dan gebruiken, hun overtollige energie kunnen leveren aan een nabijgelegen kantoor, dat juist tijdens kantooruren een hogere energiebehoefte heeft. De installatiebranche installeert en onderhoudt over enkele jaren dag in dag uit slimme energiemeters en oplaadpunten voor elektrische auto's. Op die manier maken ze woonwijken en kantorencentra mogelijk die volledig energieneutraal zijn.

Comfortabel wonen

De woning van 2020 is dynamischer, intelligenter en flexibeler dan we nu gewend zijn. En uiteraard energiezuiniger en veiliger. De consument groeit in de komende tien jaar

toe naar de situatie waarin hij of zij de meest uiteenlopende aspecten van het wonen tot in detail kan sturen. Thuis, maar ook onderweg. Met computer en telefoon – die tegen die tijd al lang één apparaat zijn – kunnen ze allerlei voorzieningen in hun huis benaderen en bedienen. We kunnen daarbij denken aan verlichting en verwarming, maar ook aan veiligheid, informatievoorziening en entertainment. De energiebalans van de meeste woningen is positief, want door eigen decentrale energieopwekking is de opbrengst van energie hoger dan het gebruik. Bovendien is de woning in 2020 volledig levensloopbestendig. Een systeem voor zorgverlening op afstand stelt bewoners van een normale eengezinswoning in staat om tot op hoge leeftijd zelfstandig te blijven wonen. Die mogelijkheid voorziet straks in een behoefte die ook nu al sterk leeft onder de moderne ouderen.

De nieuwe installateur

Het vak van de installateur verandert de komende jaren in rap tempo. Meer en meer gaat hij gebruik maken van ICT-apparatuur en -toepassingen. De installaties die hij aanbrengt, werken in toenemende mate op basis van digitale systemen. Onderhoud en beheer vinden voor een groot deel online en op afstand plaats. Maar ook bij het verzamelen van vakinhoudelijke informatie en het communiceren met opdrachtgevers wordt de computer onmisbaar. Die zal overigens wel nog een heel stuk kleiner zijn geworden: een installateur die in 2020 zijn vak verstaat, draagt zijn computer altijd bij zich.

Installateur wordt regisseur

De installateur speelt binnen de bouwkolom nu nog te vaak een bijrol. Daardoor blijft de betekenis van installaties nogal eens onderbelicht. Gebouwen ontlenuen hun meerwaarde echter voor een belangrijk deel aan de installaties die erin aangebracht zijn. En gezien het feit dat consument en bedrijfsleven steeds hogere eisen stellen aan zaken als comfort, veiligheid en energie-efficiëntie, wordt het relatieve belang van de installaties de komende jaren alleen maar groter. Tegelijkertijd wordt de waarde van installaties voor alle betrokkenen steeds duidelijker zichtbaar.

Omdat installatiebedrijven veel technologische oplossingen in huis hebben om eigentijdse problemen op te lossen, zal de installateur onvermijdelijk verder opschuiven naar de kern van het bouwproces. De komende tien jaar zal het steeds vaker voorkomen dat bij het ontwikkelen van een duurzaam gebouw de expertise van het installatiebedrijf al in de eerste fase doorslaggevend is. De installaties zijn bepalend voor het karakter van het

bouwwerk en komen dus al in de ontwerpfase aan bod. Het zal binnen afzienbare tijd geen uitzondering meer zijn, dat de installateur optreedt als de regisseur van een integraal bouwproces.

■ KEUZES MAKEN

Innovatie is niet langer een mogelijkheid die zich min of meer toevallig voordoet. Voor veel ondernemingen in de installatiebranche is innovatie inmiddels een strategische keuze, waarmee zij zich bewust richten op een kansrijk, vooruitstrevend segment van de markt. Een deel van de installatiebranche vertaalt die keuze steeds nadrukkelijker in een doordacht en gestructureerd beleid. In de loop van de komende jaren zal de markt van consumenten en bedrijven die openstaan voor innovatieve oplossingen snel groter worden. De installatiebranche groeit ongetwijfeld mee.

■ NUAL BEGONNEN

De installatiebranche staat met beide benen op de grond en richt zich vooral op innovaties die nu al op een efficiënte en effectieve manier kunnen worden toegepast. Tegelijkertijd schrikt de branche er niet voor terug om verder te kijken en technologieën te onderzoeken die pas op termijn eventueel toepasbaar en rendabel kunnen worden. Diverse ondernemingen binnen de bedrijfstak houden zich daarom nu al bezig met onderzoek én de praktische toepassing van onder meer:

- geothermie (warmwaterwinning op meer dan 1.000 meter diepte);
- passieve koeling van de woning;
- gescheiden waterafvoer en waterzuivering;
- sturing van de elektriciteitsvraag per gebouw met behulp van 'slimme meters';
- decentrale energieopwekking als onderdeel van Smart Grids;
- personal climates (verschillende persoonlijke klimaatzones binnen dezelfde ruimte);
- een landelijk dekkende infrastructuur voor het opladen van elektrische auto's.

■ TOEKOMSTVERSLAG

OTIB en Uneto-VNI hebben de onderzoeksinstituten EIM, TNO-ICT en MarktMonitor gevraagd om de toekomstige trends in en om de installatiebranche in kaart te brengen. Van dat onderzoek is een verslag gemaakt onder de titel Radar-2020. Het verslag is verkrijgbaar via de webshop van Uneto-VNI.